

Emnenr. 9.

Fylke: Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Strandvik

Emne: Lauving.

Bygdelag: Revnestrand

Oppskr. av: Mari Haga

Gard: Haga

(adresse): Balderheim

G.nr. 105 Br.nr. 2. & 3.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsla. Eigi røynsla

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A. Lauv som rips av trærne.

1 Her i bygdi har det siste åri vorte mindre og mindre med lauvingi. Det kjem seg vel noko av at her no er mindre med arbeidsfolk på garden. Fyrr var lauvt rekna som årvist for, der dei hadde soppas mykje lauvsog. Eg veit ikkje om her i krigsåri vart teke stort meir lauvsom elles i det seinste. Men dei som rekk på det tek noko lauvs kvart år framleis. Ikke so at det vert rekna stort på det.

2 Fyrr i tidi då ein tok låstabyrk, kring jonsok, tok ein bjørkeriset samstundes låstingi Anna lauvs vart teke sosmart ein var ferdige med slåtten. Til kjørte tek ein mersagt alt, ask, raun, selja, hegg, osp og bjørk. Ein kalla det å lægga - gå på lægging.

3 Når ein læggar "for alvor" høgg ein ned trei eller stogreimene og kvister so av med læggekniiv. Læggekniiven er helst ein avbråten langljå med trehandtak i eine enden.

Asteyn bryt ein gjerne med berre hendene. Når ein tar berre lauvt av asteyn kalla me det å pittla lauvs - gå på lauspitting. Då bruka ein gjerne laukrok til å begge greimene ned med. Laukroken er ein

2
lang hatleiein med ein hake på. Å pittla lau var helst borni sitt arbeid, dei kunde pittla lau heile sumaren framover hausten so dei hadde store lauvstål i ei krå i kluft eller på tilfår. I ser um um dei hadde sauer dei kaanna for sine, og som skulle ha lauet, var dei mykje ornige med laupittlingi.

Ein hadde ingenting på hendene når ein pittla lau, so ein gant vart mykje gornasåre.

4 Den tid ein rekna med lauet som for bruka ein stött å styva asken. Der det var mykje ask styvde ein gjerne i teigavis, so ein kom att til same stuanne so frå fente til ottende kvart år, alt etter som vokstren var god til. Millom hoggtåri vart stüalauet pittla, slikt lau var gjerne stort, og greinene mjuke å beie. Fyrr i tidi var det halde for verdifullt med mykje lauskog.

Men eg har ikkje høyrst at den vart imgjerd.

5 Pittlilauet vart heim bore i kjipe eller store sekker. Var veret bra laga ein brisla av det, helst so nær löa som råd, so det sku vera snedde å raka inn om der kom regn.

I trygt ver vart det snutt og sett rett som høy nokre dagar til det var takingshurt.

Det sku ikkje verta so hurt at det "sjena"

Det vart lagt i stål inne i löa, anten for seg sjölv, eller oppå höystålet var det liten plass.

Laukjörvi turka ein inne i löa under taket

Der var festa tro langs etter sperri frå vest til öost i möne so det var som ei has, der stakk ein kjörvi inn millom tro. Der var plass til mykje kjörv. Elles sette ein kjörv langs med veggjer og höystål og kvar der var ein plass.

Det kunde henda der dei hadde krong og liti l a
at dei hengde kj rva i ei vanleg hoykas ute. Men
det var lite h vedlegt, for lauet m tte ikkje
verta v tt etter det var kj rva.

N r ein talde kj rva rekna ein so og so mange
~~for~~ reise tju. Og dei snakka om eit lite
hundra, det var fem reise tju, og eit stort hundra,
det var seks reise tju.   turka lauet saman
med h i har eg ikkje sett vore gjort. Heller
ikkje har eg h yrt om surlauv.

6. Oftast bar eller k yrde ein kj rveriset,
br te, heim p  l ven og kj rva det der.
Ein bruka v nd til kj rvebitting. (V nd er
t nne bj rkekvister flekkte i to, ca 1m. lange.)
D gna p  l gging har eg ikkje h yrt om.
(D  eg var unge h yrde eg om ein dreng som
hadde teke tretti r kj rva i ei b ra. Det
vart kalla "latmannsb ra", og det vart sagt at
"for den late g r to vende, for bare han
seg ihel.")

7. Det var p  innmarki at lauing og l gging
mest vart gjort. Husmenn og platsfolk
fekk lauva og l gga i utmarki sn t  
gjera dagsverk. Det var alltid kvinfolkdagsverk
baking eller spinning eller hjelp i slaktingi.
N r ein l gga hogg og styvde karane ned, og
bar eller k yrde br te heim. Kvinnene
kvista og braut, og dei tok b ra med seg n r
dei tok heim. Var der k rfolk, gamlefolk, p 
garden var det jammest dura arbeid   sitja
p  l ven og kj rva, bitte kj rva.

8. Dette er svart p  i spursm l 5.
Sauer, og giter der ein hadde, fekk p ttel ne
i saman med litt sm h y ein gong om dagen

4

so langt det rakk. Hadde ein mykje av björke-
kjörv fekk gøiter og sauer dei og, eit kjörv
til kvar vaksen sau. Björkekjörvi laga ein mindre
enn andre kjörv. Elles var det kyrne som fekk
kjörve. Dei fekk kvassitt kjörv attåt høy til
kvelds når ein ikkje hadde skav.

9. Askelauet bakte pittla og lagga er det beste.
Björkelau som var teke jonsok av låsta björk
var hulde for rett godt smala for. Men var
det teke seinsümars var det ringare.

10. Eg kjemner ikkje til om her i bygdi er
alun. (Himn på Uglehus, Halandsdals herad,
bruka me mykje alunlau til grisene,
og alkær åt kalvane.

11-12-13-14-15. Felleslauving har eg ikkje høyr om.

B. Lauv som rakes sammen på bakken.

Fyrr bruka ein å raka inn so mykje
lauv om haustane som ein berre rakk på
og det var ver til. Men det var berre
askelauet ein bruka til for åt beisti av
slikt rakelau. Ein gav smalen det saman
med høy. Det andre rakelauet vart bruka
til underbor hos gris, sauer og kalva.
Eg veit ikkje om det vart brukt til amma
i krigsari heller.

2828

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING